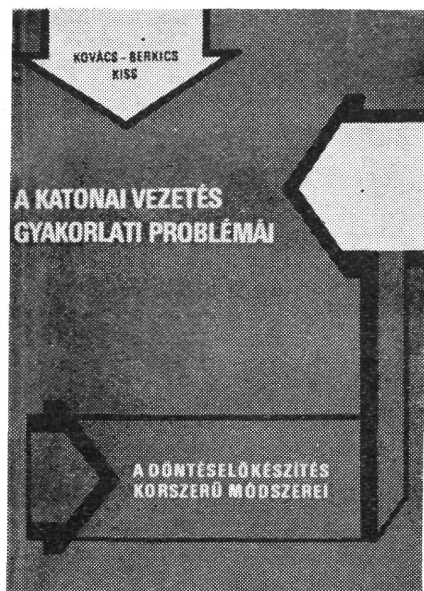

KOVÁCS JENŐ—BERKICS LÁSZLÓ—KISS KÁROLY:

A KATONAI VEZETÉS GYAKORLATI PROBLÉMÁI

(Budapest, Zrínyi Katonai Kiadó, 1971, 184 o.)

A vezetés korszerűsítésének igénye nem újkeletű, és joggal mondhatjuk, hogy bár nem túl hosszú, de történelmi múltja van. A közelmúlt századok folyamán „a racionális cselekvés” problémájaként került felszínre. A kutatók azóta szinte szünet nélkül keresik azokat a módokat, módszereket és eljárásokat, amelyek alkalmazásával egyegy ténykedés legcélszerűbb, leggazdaságosabb végrehajtása lehetővé válik. Nem véletlen, hogy ez a ténykedés elsősorban a termelés területén jelent-

kezik olyan célkitűzéssel, hogy miként lehet azonos anyag, eszköz, energia stb. befektetése mellett az általánostól eltérő, nagyobb eredményeket elérni. A kutatás során az is bebizonyosodott, hogy a megközelítően azonos feltételek mellett termelő, de különböző módon — jobb hatékonysággal — dolgozó üzemek termelési eredményei igen eltérőek.

Ez a felismerés a XIX. század második felében különböző vezetéselméleteket hozott létre és indított el a fejlődés útján. Hatásuk a hadművészet területén is jelentkezett, és a matematikai statisztika alkalmazásának kezdeti lépéseit már az első világháborúban megtaláljuk, elsősorban a németek korlátlan tengeralattjáró háborúja elleni rendszabályokban.

A második világháború idején Nagy-Britanniában a németek légitámadása elleni hatásos védekezés és a tengeri szállító konvojok optimális összetételének megállapítására, valamint a tengeralattjárók elleni védelmük hatékonyságának emelésére irányuló tevékenység során találkozunk a műveletkutatási módszerek — nem is eredménytelen — alkalmazásával. További példák felsorolása nélkül megállapíthatjuk, hogy e háborúban a résztvevő hatalmak mindegyike komoly lépéseket tett a katonai vezetés tudományos módszerekkel való megközelítésének és megszervezésének irányába.

A második világháborút követő időszakban a hadügyben végbemenő forradalom és különösen annak most folyó, harmadik szakasza megköveteli a

korszerűen — rakéta-atomfegyverekkel — felszerelt hadseregek lehetőségei és a vezetés színvonala, módszerei között jelentkező ellentmondás feloldását. Ezt így fogalmazhatnánk meg:

Korunkban a társadalmi tevékenység valamennyi területén — így a hadseregben is — alapvető követelményként jelentkezik, hogy a vezetés operatívan és reális időn belül hozza meg az adott szervezet rendeltetésének, lehetőségeinek és konkrét, soron levő feladatának megfelelő döntését. A tudomány és a technika rohamos fejlődésének egyik eredményeként a vezetési komplexumokban — így a törzsekben is — nagyszámú és különböző szakképzettségű emberekből álló kollektíva dolgozik, amelynek eredményes tevékenysége hozzáértő vezetés, irányítás nélkül elképzelhetetlen.

A vezetés tudományos színvonalának növelése világszerte napirenden levő kérdés, és hatóköre a katonai vezetés szférájára is kiterjed. Éppen ezért a katonai vezetés korszerűsítése — a megváltozott követelményeket és a technikai lehetőségeket kielégítő, korszerű vezető apparátus és vezetési módszerek létrehozása — parancsoló szükségyszerűség.

A fegyveres erőknél a korszerű haditechnikai eszközökkel való felszerelése, a fegyveres küzdelem jellegében és a megvívás módjában bekövetkezett változások — hogy csak a leglényegesebbeket említsük — a vezetéssel szemben új követelményeket támasztanak.

A katonai vezetés szervezetében végbemenő változások, továbbá a vezetés mechanizmusában egyre nagyobb számban rendszerbe állított, nagy műveleti sebességű elektronikus adatfeldolgozó eszközök belátható időn belül jelentős változásokat okoznak — úgy mondhatnánk követelnek — a katonai vezetés korábban kialakult módszereiben stílusában és folyamatában.

Tényként állapíthatjuk meg, hogy a Magyar Néphadsereg harci lehetőségei és jelenlegi vezetési színvonala között ellentmondás keletkezett. Mielőbbi feloldása felismert szükségyszerűség.

A szerzők munkájukkal az előbb említett ellentmondás feloldásához kívánnak hozzájárulni. Könyvük fő mondanivalója arra keres választ, hogy a műveletkutatás különböző módszerei

miként alkalmazhatók a katonai döntések előkészítésében.

A munka első fejezete a katonai műveletkutatás történetének vázlatos áttekintését adja. Ennek során az olvasó közelebb kerül a katonai műveletkutatás lényeges kérdéseire és megismerjük az érdeklődése a könyv további mondanivalója iránt. A második fejezet a katonai műveletkutatás alapvető fogalmaival, azok jellemzésével igen közérthetően, világos megfogalmazásban foglalkozik.

A következő (III—VI.) fejezetek a katonai vezetés számára legfontosabb műveletkutatási módszerek (a lineáris programozás, a hálótervezés, a tömegkiszolgálás, a harcdinamikai modellek és a játékelmélet) lényegét világítják meg, azokat, amelyek a szerzők megítélése szerint a leginkább alkalmazhatók a katonai döntések előkészítésének folyamatában. A felsoroltak közül a lineáris programozással és a hálótervezéssel — mint a katonai vezetés gyakorlatában leggyakrabban alkalmazott módszerekkel — kiemelten foglalkoznak. Az alkalmazás lehetőségeit jól megválasztott példákon keresztül mutatják be, amelyeknek mindegyike a katonai vezetés mindennapos gyakorlatához igen közel áll.

A könyv befejező része egy pillantást vet arra, hogy milyen lehetőségei vannak a katonai feladatok műveletkutatási módszerekkel való elemzésének. E gondolat felvetése hasznosan egészíti ki a könyvnek — véleményünk szerint — igen jól összeállított tematikáját.

Az elmondottak világossá teszik, hogy a könyv mondanivalója a figyelmet a katonai vezetés gyakorlati kérdéseire — ezen belül is elsősorban a döntéselőkészítési korszerű módszereire — irányítja és hozzásegíti a tisztet, hogy tevékenységük során a vezetésselmélet eredményeit az eddigieknél tudatosabban alkalmazzák.

A katonai műveletkutatás egyik fő feladata a parancsnoki elhatározás — a döntés — meghozatalával kapcsolatos kérdések tanulmányozása, a döntés előkészítésének korszerűsítése és tartalmának optimalizálása. Ennek során matematikai módszerek alkalmazására is sor kerül. A katonai műveletkutatás összefüggései, kapcsolataik és egymáshoz való viszonyuk matematikai összefügg-

gésekkel is kifejezhetők. Így az adott feladat végrehajtására hozandó döntésre matematikai módszerekkel, rövid idő alatt több előzetes alternatívát lehet és kell kialakítani. A parancsnok csakis az alternatívák és várható következményeik összevetése alapján hozhatja meg rövid idő alatt a legnagyobb eredményességet biztosító döntését. Mindezek egyértelműen igazolják, hogy a katonai vezetés korszerű körülmények között a matematikai módszerek alkalmazását nem nélkülözheti.

Az olvasóban ezek után felmerülhet a kérdés: vajon a parancsnokoknak, a törzsek tisztjeinek matematikusokká kell válniuk? Nem, erről nincs szó!

A parancsnokok és a törzsek feladata — ezen a téren — a megoldandó probléma matematikai nyelven való megfogalmazása. Ehhez pedig elengedhetet-

len, hogy ismerjék a kibernetika általános elveit, a műveletkutatás alapvető módszereit, a katonai gyakorlatban alkalmazott matematikai modelleket és a számítógépes megoldás folyamatát. A többi a szakemberek feladata.

Elmondottak alapján megállapítható, hogy a könyv nem a műveletkutató szakemberek, hanem a parancsnokok, a hadművelleti-harcászati képzettségű tisztek számára készült. Tekintve, hogy a műveletkutatás a katonai vezetésben egyre nagyobb szerepet tölt be, a könyv a tisztek továbbképzésében eredményesen felhasználható. Emellett a központi szervek tervező-szervező munkájában résztvevő tisztek, a tisztképző főiskolák és a katonai akadémiák tanárai, valamint hallgatói számára is hasznos segédkönyv.

Szabó Sándor